

**X. ULUSLARARASI
YUNUS EMRE SEVGİ
BİLGİ ŞÖLENİ BİLDİRİLERİ
(06-08 MAYIS 2010)**

**Hazırlayan
Prof. Dr. Erdoğan BOZ**

ESKİŞEHİR, 2011

ÜÇ ŞAİRDEN/ŞİİRDEN HAREKETLE CUMHURİYET
DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE
YUNUS EMRE'DEN HİMMET UMMA

Yrd., Doç. Dr. Muharrem DAYANÇ

Giriş:

Sözlüklerde; temelde, “meyil, arzu, istek, azim” gibi anlamlara gelen “himmət” kavramı “kendini veya başkasını kemâle erdirmek için kalbin bütün ruhanî güçleriyle Cenâb-ı Hakk’a yönelmesi” şeklinde tarif edilebilir. Mutasavvıflar, bu kavramı, “iradenin güçlü bir şekli” olarak görmekten “herşeyin esası” olarak görmeye kadar değişik ve farklı şekillerde ele almışlardır. Bu bilgiler ışığında “himmət” kavramını, Yunus Emre’nin hayatı ve yaşadıklarından ilhamla; “nesnelere, kişileri, ruhları yönlendiren, ilahî rahmet ve yardımın gelmesine vesile olan manevî güç” şeklinde tanımlayabiliriz¹.

“Himmət” kavramı, Yunus Emre’nin hayatında önemli bir yer tutar. Hacı Bektaş Veli’den “himmət” almak yerine buğday almayı tercih eden Yunus Emre’nin, daha sonra büyük bir pişmanlıkla bu büyük veliye geri dönüşünü anlatan menkıbe, Yunus Emre’nin yaşantısında ve kimliğinin oluşmasında “himmət” kavramının belirleyici rol oynadığını gözler önüne serer:

“... O civar karyelerinden birinde Yûnus isminde rençberlikle geçinir çok fakir bir adam vardı. Bir sene kılık oldu; Yûnus’un fakirliği büsbütün arttı. Nihayet bir çok kerâmet ve inâyetini duyduğu Hacı Bektaş Veli’ye gelip yardım istemek fikrine düştü. Sığırının üstüne bir miktar alıç koyup dergâha geldi; pîr’in ayağına yüz sürerek hediyesini verdi ve kendisine bir miktar buğday istedi. Hacı Bektaş Veli, ona lûtf ile muamele ederek, birkaç gün dergâhta misafir etti. Yûnus geri dönmek için acele ediyordu. Dervişler, pîr’e, Yûnus’un acelesini anlattılar; o da ‘Buğday mı ister, yoksa erenler himmeti mi?’ diye haber gönderdi. Gâfil Yûnus buğday istedi. Bunu duyan Hacı Bektaş

ESOGÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Eskişehir

¹ Bütün bu tanımlar için bkz: Mehmet Demirci, “Himmət”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 18, İst. 1998, s. 56-57.

tekrar haber gönderdi: 'İsterse, o alıcın her dânesine nefis edeyim" dedi. Yûnus buğdayda ısrar ediyordu. Hacı Bektaş üçüncü defa yine haber gönderdi: 'İsterse, her çekirdek sayısınca himmet edeyim' dedi. Yûnus tekrar buğdayda ısrar edince, artık emretti, buğdayı verdiler, Yûnus da dergâhtan çekilip gitti, lâkin, biraz yürüdükten sonra, işlediği hatanın büyüklüğünü anladı; çok pişman oldu; derhâl geri dönerek kusurunu itiraf etti. O vakit, Hacı Bektaş, onun kilidini Tapduk Emre'ye verdiğini, bu yüzden, isterse ona gitmesini söyledi. Yunus bu cevabı alır almaz derhâl Tapduk dergâhına koşarak başına gelenleri anlattı; o da, Yunus'u dergâhının odunculuğuna tayin etti. Fedakâr derviş, tamam kırk yıl bu hizmette bulunduğu hâlde eğri ve yaş odun getirdiği hiç görülmemişti. Böyle uzun senelerden sonra, birgün, bir erenler meclisi kuruldu; orada şeyhi ile beraber oduncu Yûnus hazır olduğu gibi, Yûnus-ı gûyende adlı pek tanınmış bir ilahici de vardı. Mecliste Tapduk Emre'ye vecd-u hâl geldi; 'Şevkımız var, sen de biraz terennüm et!' diye Yûnus-ı gûyende'ye hitap etti; lâkin bunu birkaç defa söylediği hâlde, ondan hiçbir ses çıkmadı. Nihâyet, oduncu Yunus'a dönerek: 'Haydi' dedi; 'artık zamanı geldi; kilidin açıldı; Hacı Bektaş sözü yerine geldi; durma söyle!' Bunun üzerine Yûnus'un hicabı ref olarak kilidi açıldı; derhâl belîğ ve ârifâne nutuklar, ilâhiler söylemeye başladı."²

Bu menkıbenin Arif Nihat Asya tarafından mensur şiir tarzında oluşturulmuş şeklini de burada anmak yerinde olur:

"Bir katlık yılında Hacı Bektaş kapısına
Aliç götürmüş, buğday istemişsin...
Seni üç gün ağırladıktan sonra,
İçerden haber getirmişler:
-Buğday mı diler, erenler himmeti mi?
-Buğday.
Yine haber getirmişler:

² Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1981, s. 260.

*-O alıcın her tanesine nefes edeyim.
İsterse çekirdekler sayısınca himmet edeyim.
Sen, bir türlü, buğdaydan geçememişsin...
Fakat yükünle,
Erenler kapısından ayrılınca uyanmış,
-Nettim ben?
Diyerek, koşa koşa, himmete dönmesini bilmişsin.
Bizse, hâlâ, buğday kaygusundayız, Yunus.”³*

Yukarıdaki menkıbeye dikkatle bakıldığında hadisenin merkezinde “himmet” kavramının bulunduğu açıkça görülür. Diğer tarafında da “zimmet”in⁴ bulunduğu bu menkıbede dikkati çeken noktaları şöyle sıralayabiliriz:

Menkıbede; hayatını maddî ihtiyaçlarına göre yaşayan sıradan bir Türk köylüsünün yaşadığı değişim ve manevî terakkî anlatılmaktadır.

Zaman kıtlık zamanıdır ve rençberlik/çiftçilik hemen hemen tek geçim kaynağıdır.

Hadisenin bir tarafında sıradan bir köylü olan Yunus; diğer tarafında ise dervişler Hacı Bektaş ve Tapduk Emre vardır.

Dergâha bir miktar alıçla da olsa hediyeyle gidilmesi, Yunus’un ve onun şahsında Türk milletinin inceliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Menkıbede üç ve kırk gibi sayılar dikkati çeker. Yunus dergâhta üç gün kalır, kendisine üç kere haber gönderilir. Ayrıca Yunus’un dergâhta kırk yıl odunculuk yapması da mühimdir.

Önce Hacı Bektaş’tan Yunus’a peşpeşe teklifler gelir ve bu teklifler her defasında arttırılır.

Daha sonra Yunus hatasını anlar ve geri döner. Bu geriye dönüşte ve akabinde yaşananlarda özellikle manevî terbiyeyi tamamlamada her şeyin bir zamanının olduğu fikri vurgulanır.

³ “Buğday”, *Türk Yurdu*, Sayı: 319, Ocak 1966, s. 87.

⁴ Bilgi için bkz: Süleyman Hayri Bolay, “Himmet, Zimmet ve Yunus”, *Türk Edebiyatı*, Sayı: 193, İstanbul 1989.

Bu noktada başlangıçta “himmet”in önemini anlayamayan Yunus’un daha sonra hatasından geri dönmesi de dikkati çeker.

Burada verilmek istenen asıl mesaj, her şeyin bir zamanın olduğu fikridir.

Hatanın telafisi mümkündür, ama bedeli ağırdır. Buradaki hikmeti gözardı etmemek gerekir. Çünkü olgunlaşmak çile çekmekle mümkündür biraz da.

“Kilidi açılmak”, himmeti hak etmek anlamına gelir. Yunus kilidinin açılmasından sonra nutuklar ve ilahiler söylemeye başladığına göre, onun şiirinin temelinde “himmet” vardır.

Kendisine “himmet”in şiir söylediği Yunus’un “himmet”i, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında olduğu gibi bugün de etkisini hissettirmektedir.

Cumhuriyet Döneminde Yunus ve Himmet

Geçmişte kendisine çok az ve yüzeysel de olsa ilgi gösterilmekle birlikte Yunus Emre’nin gerçek değerinin anlaşılması daha çok Cumhuriyet devrinden sonra olmuştur. Türkî-i basit, Türkçenin sadeleşmesi, Türk kültürüyle ilgili ilmî, siyasî ve kültürel çalışmaların artması, Şinasi’nin “Safi Türkçe”, Yahya Kemal’in “Beyaz Lisan” ifadeleriyle zeminini oluşturmaya çalıştıkları “yalın, sade ve anlaşılır bir Türkçe” oluşturma çabaları vb. bu büyük Türk bilgesinin değerinin anlaşılmasında çok önemli bir rol oynamıştır

Yunus Emre, Cumhuriyet döneminden itibaren, başta bilimsel çalışmalar olmak üzere; roman, hikâye, tiyatro, deneme gibi bir çok edebî türde ve daha ziyade şiirde önemli ana temalardan birisi hâline gelmiştir. Yunus Emre, Cumhuriyet dönemi şairlerinin şiirlerinde doğrudan veya dolaylı olarak bir şekilde kendisine yer bulmuştur. Çok genel olmakla birlikte Yunus Emre’nin bu dönemde ele alınış şekillerini şu şekilde kategorize edebiliriz⁵:

⁵ Metinde geçen ana temalar, şahsiyetler ve şiir isimleri üç antolojiden hareketle hazırlanmıştır. Bilgi için bkz: Ali Yakıcı, *Yunus Emre’ye Şiirler*,

a.) Yunus Tarzında Şiirler/Nazireler: Osman Attila, “Yunus Emre”; Erdoğan Alkan, “Yunus’a”; Şemsi Belli, “Sevmek Ne Büyük İbadet”; Rıza Tevfik Bölükbaşı, “Yunus’un Mezarında”; Nuriye Yekta Çağlayan, “Yunuslayın”; Zeki Ömer Defne, “Selam Olsun”; Bekir Sıtkı Erdoğan, “Yunus Yunus Diye”; Selahattin DüNDAR, “Selam Olsun”, Rıza Ümit, “Gör Neyledi”

b.) Yunus’a Bugünden Şikayet: Yahya Akengin, “Gel Gör Bizi Yunus Emre”

c.) Yunus’un Türkçesini Övenler: Sami Ateş, “Yunus Dili”

d.) Yunus’un Bilgeliği: Mehmet Aydın; “Bilge Yunus’un İzinde”; Bahtiyar Vahapzade, “Yunis Emre”

e.) Yunus’a Özenme/İmrenme/Hasret: Hülya Aydoğmuş, “Yunus Gibi”, Mehmet Bakır, “Yunus Gibi Yanarım”; Şemsi Belli, “İkinci Ben”; Sadettin Kaplan, “Yunus’a Özlem”; Ahmet Tufan Şentürk, “Cümle Kuşlar Yunus Diye Şakıyor”; Hasan Hüsrev Hatemi, “Yunus Gibi”; Mustafa Necati Karaer, “Yunus Toprağı”

f.) Karacaoğlun’ın ‘Elif Diye Diye’ Şiiri Tarzında Yazılanlar: Bekir Sıtkı Erdoğan, “Yunus’layın”; Abdülkadir Güler, “Yunus Gibi”, “Yunus’um”; O. Nihat Odabaş, “Sesleniş”

g.) Yunus’u İçselleştirme: Necip Fazıl Kısakürek, “Bizim Yunus”; Y. Niyazi Gençosmanoğlu, “Yunmuş Yunus”; İbrahim Minnetoğlu, “Yunus Emre”; Halil Soyuer, “Yunus’a Sesleniş”

h.) Yunus’un Hayatını Şiire Konu Edinme: Ali İhsan Aktürk, “Yunus’umun Nefesi”; Halistin Kukul, “Hacı Bektaş Veli Yunus ve Tapduk Emre”; Göktürk Mehmet Uytun, “Yunus Emre ve Sonrası”

ı.) Yunus’u Pir/Şeyh/Önder Kabul Etme: Rıza Ümit, “Pirim Yunus’a Sesleniş”; Göktürk Mehmet Uytun, “Derviş Yunus Ermiş Yunus”; Hasan Ali Yücel, “Yunus Emre’ye”; Halide Nusret Zorlutuna, “Yunus’un Türbesinde”, “Yine O,

---

Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991, 338 s.; İrfan Ünver Nasrattınoğlu, *Yunus Emre Şiirleri Antolojisi*, Uğur Matbaa ve Ofset Tesisleri, Eskişehir 1981, 209 s.; Vedat Genç, *Yunus Emre’ye Şiirler*, MEB Yayınları, İstanbul 1997, 302 s.

Daima O"; "Yunus'un Yollarında"; "Yunus'a Hasret"; Mehmet Akça, "Pirim Yunus Emre"; Kamil Bozdağ, "Sana Geldim Yunus Emrem"; Metin Önal Mengüşoğlu, "Yunusdurur Şeyhim Benim"; İsmail Özmel, "Aşka Uzansın Elim"; Sabih Şendil, "Yunus"

YUNUS EMRE⁶

*Kaç mevsim bekleyim daha kapında,
Ayağımda zincir, boynumda kement?
Beni de, piştiğin belâ kabında,
O kadar kaynat ki, buhara benzet!*

*Bekletme Yunus'um, bozuldu bağlar,
Düşüyor yapraklar, geçiyor çağlar;
Veriyor, ayrılık dolu semalar,
İçime bayıltan, acı bir lezzet.*

*Rüzgâra bir koku ver ki, hırkandan;
Geleyim, izine doğru arkandan;
Bırakmam, tutmuşum artık yakandan,
Medet ey dervişim, Yunus'um medet!*

Bu şiiri dışında Yunus Emre ile ilgili bir müstakil şiir⁷ daha yazan Necip Fazıl, "Sakarya Türküsü"nde, geçmişe özlem ve arayış bağlamında en önemli anahtar ifadelerden birisi olan "Hani Yunus Emre ki kıyında geziyordu" mısraında bu büyük şairi zikreder. Ayrıca Yunus için bir de tiyatro⁸ eseri yazan Kısakürek'in, bu büyük halk ozanından "himmet" beklediği tek şiiri, tam metnini yukarıya alıntıladığımız "Yunus Emre" şiiridir.

⁶ Necip Fazıl Kısakürek, "Yunus Emre", Çile, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2002, s. 383.

⁷ Necip Fazıl Kısakürek, "Bizim Yunus", Çile, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2002, s. 382.

⁸ Necip Fazıl Kısakürek, Yunus Emre, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1999, 96 s.

Şiirin nazım şekli, 6+5 duraklı ve 11 hece vezniyle yazılmış bir koşmadır.

İlk dörtlüğün başında Yunus Emre, şairin/müridin kapısında beklediği bir derviş gibi düşünülmüştür. Burada Yunus şeyh; şair/Necip Fazıl mürit gibidir. Ayağında zincir, boynunda kement olan bu mürit tiplemesinde Yunus Emre'nin hayatına telmih vardır. Bu köle/mürit mevsimler boyunca bu kapıda beklemektedir. Bu bekleyişin temel amacı; bela kabında/dergâhta/tekkede buhar olana/saf su olana kadar kalmak, soyut anlamda ise yok olana/nefsin tuzaklarından kurtulana/vahdet-i vücuda ulaşana/erene kadar beklemektir. Tıpkı Yunus Emre'nin hayatında olduğu gibi.

Bela kabında kaynamak, çok uzak bir çağrışım da olsa, Yunus Emre'nin Tapduk Emre dergâhında odunculuk yapmasını akla getirmektedir.

Bu yine bu dörtlükte mevsimler gün gibi düşünülmekte ve zamanın hızla akması gerçeği vurgulanmaktadır.

İkinci dörtlükte, ilk dikkati çeken, bu dörtlüğün, şiirin genelindeki düşünce dünyasından ani bir geçişle kopmasıdır. Kapıda bekleyen mürit artık ümitsizliğe düşmeye başlamıştır. Çağların gittikçe kötüleşerek akıp gitmesi –bağların bozulması/yaprakların sararması bunun apaçık göstergeleridir- şaire bayıltan bir lezzet vermektedir. Yunus'u beklemek güzeldir, fakat bu bekleyiş zamanla ümitsizliğe büründükçe şairin dünyasında bayıltıcı bir hâl almıştır. Her batan gün semaları ayrılığın acısıyla doldurmuştur.

Bu bölümde şairin Yunus özlemi, ondan beklediği “himmet” had safhaya ulaşmıştır.

Bu bölümde dolaylı olarak işlenen ana düşünce bozulan dünyanın gittikçe Yunus tipinde insanlara duyduğu ihtiyaçtır. Çünkü Yunus tipinde insanlar, bozulan bağları, sararan yaprakları yeşertecek manevi önderlerdir.

Son dörtlükte dervişe ulaşmak için hırkasından ve onun kokusundan medet umulmaktadır. Bu noktada “hırka” kelimesi Veysel Karani’yi hatırlatmakta ve telmih sanatı yapılmaktadır. “Hırka”, çok uzak bir çağrışım olarak Yakup Peygamberin oğlu Yusuf peygamberin gömleğini de akla getirmektedir. Bu bölümde, Yunus’un en azından izini bulmak için hırkasının kokusundan ve o kokuyu kendisine ulaştıracak olan rüzgârdan medet umulmaktadır. İlk iki mısra ve bu mısralardaki “iz” kelimesi, Yunus’un Hz. Peygambere yazdığı bir ilâhîyi akla getirmektedir:

*Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzünü.*

Şair/Necip Fazıl Yunus Emre’nin “himmet”ine muhtaçtır ve onu aramaktan asla vazgeçmeyecektir. Bu mecazî anlamda onun yolunun takipçisi olduğunu gösterir.

YUNUS⁹

*Akat nûr hâlinde nimetleri;
İçir “Hak!” diyen kalbe himmetleri
Elinden, dilinden kerâmetleri
Celî Yûnus ’um!*

*Dilin vahye, ilhâma uygun beyân...
Yakından, uzaktan duyar duymayan...
Ki şi ’rinde –yer yer- Muhammed ayân
Ve –yer yer- Alî Yunus ’um!*

*Misâlince biz, gerçi, açtık cihâd...
Yaman çıktı, lâkin, inâd, itiyâd...
“Yenildin mi sen, yoksa!” dersen, Nihad,
“Belî Yûnus ’um, der, belî Yûnus ’um!”*

⁹ Arif Nihat Asya, “Yûnus”, *Duâlar ve Âminler*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1990, s. 243.

*Çilen var, hakikatlerin hâlisi...
Meded, ey yolun, rehberin kendisi;
Nebi Yûnus'un vârisi
Velî Yûnus'un,*

Kendisi de bir Mevlevî olan Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde ve düz yazılarında yer verdiği tarihî şahsiyetlerden birisi Yunus Emre'dir. Bir rübaisinde Asya, Yunus'un maddî ve manevî değerlerle sergilediği uyumu şöyle şiirleştirir:

*Tütsün, buhurun, kırdâ çiçeklerden mi?
Mevlit şekerin, köyde peteklerden mi?
Toplandı, bu yıl da, gölgeler kubbelere:
Yunus, yine gülsuyun, meleklerden mi?¹⁰*

Şiir aruz veziniyle yazılmış bir serbest müstezattır.

Uzun dizeler: Feûlün/feûlün/feûlün/feûl

Kısa dizeler: Feûlün/feûl

Şiirin ilk bölümünde Yunus Emre, manevî nimetleri nur halinde akıtan, "Hak" diyen kalplere himmetleri –burada, ilahî rahmet ve yardımın gelmesine vesile olan manevi güç- içiren, elinde ve dilinde açık kerametleri görünen bir derviş olarak tasvir edilmiştir.

Şiirin ikinci bölümüne; Yunus'un dilinin "vahiyden/İslâm'ın esaslarından" ayrılmayan ilhamlarla konuştuğuna vurgu yapılarak giriş yapılmıştır. Bunu –yakın/uzak, duyan/duymayan- herkes rahatlıkla fark eder. Yunus'un şiirlerinde apaçık görünen unsurlar bazen Hz. Muhammed, bazen Hz. Ali'dir. Burada Yunus'un hem Hazret-i Peygambere hem de onun damadı ve amcasının oğlu Hz. Ali'ye olan bağlılığı vurgulanmıştır.

Şiirin üçüncü bölümünde sosyal eleştiri ön plâna çıkmıştır. Burada, Arif Nihat Asya kendisinden hareketle Türk toplumun içinde bulunduğu durumu

---

¹⁰ İrfan Ünver Nasrattınoğlu, *Yunus Emre Şiirleri Antolojisi*, Uğur Matbaa ve Ofset Tesisleri, Eskişehir 1981, s. 36.

dile getirir. Şair, bu bölümde, adı cihat gibi kutsal kavramlarla tavsif edilen işlerde bile inatlara ve itiyatlara yenik düşüldüğünü itiraf eder. Büyük ihtimalle kendisine yenik düşülen nefistir, benliktir. Yine bu ifadelerde bir mahcubiyet edası sezilmektedir.

Şiirin son bölümünde tekrar Yunus'a geri dönülür. Yunus'a; önce, sen, çileleri hakikatlerin en safını/özünü yakalamak için çektin, diyen Asya, daha sonra, doğru yolun ve rehberliğin sahibi olan bu tarihî ve manevî şahsiyetten yardım ister. Bu ifadelerden sonra, Asya, Yunus Emre'yi, adından ve yaşadıklarından hareketle Yunus peygamberin mirasçısı olarak da görür.

Arif Nihat, Yunus Emre için yazdığı bir yazıda bu konuda bizi aydınlatacak şu görüşlere yer verir:

“Mânâ erleri, ipekböceğine benzerler: Hepsinin hayatında bir tırtıl, bir koza, bir de kelebek safhası görülür.

Geleneğe göre, koza çağını, Yunus Peygamber balığın karnında geçirmişse Yunus Emre, Taptuk'un kapısında ve yollarda geçirmiştir.”¹¹

BİR GÖRÜN¹²

*Kapında kul olmak âr değil bana,
Toprağına yüzüm sürmek dilerim.
Sen'den gayrı kimse yâr değil bana,
Bir görün Yunus'um görmek dilerim.*

*Yıllardır koşarım izinde pîrim
Ağlamak isterim dizinde, pîrim
Bulamazsam bu yer yüzünde, pîrim
Kanatlanıp göğe ermek dilerim*

*“Geldin ateş gibi geçtin âb gibi”,
Hasretinle hâlîm pek harâb gibi,*

¹¹ Arif Nihat Asya, “Yunus Emre”, *Türk Yurdu*, Sayı: 319, s. 49-50.

¹² Halede Nusret Zorlutuna, “Bir Görün-Yunus'un Türbesinde”, *Türk Yurdu*, nr. 319, Ocak 1966, s. 116.

*Yunus'um, kalbimi bir kitap gibi,
Senin huzuruna sermek dilerim.*

*Bu aşkın uğruna aşklar kül oldu,
Bu aşkın uğruna dil bülbül oldu,
Göğsümde yüreğim kızıl gül oldu,
Koparıp da sana vermek dilerim.*

*Rüzgâr ol, şafakta ahuma sürün,
Bulutlara sarın, mehtâba bürün,
Görün bana pîrim bir kere görün,
Vuslatın gülünü dermek dilerim.*

Yunus Emre'ye yazdığı hasret dolu şiirlerle dikkati çeken bir diğer şair de Halide Nusret Zorlutuna'dır. Şiirin adından da anlaşılacağı gibi şair bir kerecik olsun Yunus'u görmek istemektedir. Bu tema, Yunus Emre'nin Hz. Muhammed'e olan sevgisini ve hasretini çağrıştırması bakımından dikkati çekicidir.

Şiir hece vezniyle ve zaman zaman 6+5, zaman zaman da 4+4+3 duraklı olarak koşma tarzında kaleme alınmıştır.

Şiir, şairin Yunus'un kapısında kul olma, eşğine yüz sürme isteği ile başlar. Dolayısıyla bu ifadeden hemen sonra zihnimizde bir dergâh ve bir derviş canlanmaktadır. Zorlutuna, Yunus dışında hiç kimsenin kendisine yar olmadığını söyledikten sonra, kapısında kendisini bekleyen bu kula bir kerecik olsun görünmesini/ona himmet sunmasını ister.

Şiirin ilk dörtlüğündeki bu ifadeler Yunus'un kendi hayatını hatırlatması bakımından da önemlidir.

İkinci dörtlükte Yunus Emre açıkça "pir" olarak nitelendirilir. Bu ifade şairin Yunus'a bakışını gösterir. Şair, bu pirin dizlerine başını koyup ağlamak ister. Bu düşünce Yunus'un devrinde görülen bir sevgi tezahürü olmaktan çok Zorlutuna'yı ve zamanını bize gösteren bir yaklaşımdır. Şair, eğer bu piri yeryüzünde bulamazsa onun için kanatlanıp göğe uçmak ister. Yani

bu kavuşma için her şeyi göze almayı ifade eder. **Bu durum her ne kadar fiilen mümkün görünmese de şairin, manen Yunus'la kurduğu bağlantıyı göstermesi bakımından önemlidir.**

Şiirin en çarpıcı ifadelerinden biri, *Geldin ateş gibi geçtin âb gibi* şeklindeki üçüncü dördlüğün ilk mısrasıdır. Hz. İbrahim'in ateşe atılmasını da çağrıştıran bu ifade ateşle arınma/temizlenme düşüncesi dile getirilir. Şair, Yunus'un aşkıyla harap olmuştur. Dolayısıyla bu harap oluşun en önemli tanığı olan kalbini Yunus'un huzuruna duygularının tercümanı olan bir kitap gibi koymak/sermek diler. Bu dördlükteki kalp-kitap ilgisi, **gönül dünyasındaki manevî birlikteliği ortaya koyması bakımından dikkat çeker.**

Şiirin bu bildiride ele aldığımız konu bağlamında en önemli bölümü dördüncü dördlüktür. Üçüncü dördlükte, duygularına tercüman olmak için kitaba dönüşen şairin kalbi, burada hasret ateşiyle yana yana kırmızı bir gül hâlini alır. Zorlutuna, hasret ateşiyle "kızıl gül"e dönen kalbini dalından koparıp Yunus'a vermek ister. Bu öylesine büyük bir aşktır/ateştir ki, bu aşkın uğruna diğer aşklar kül olmuştur. Şairin gönlü bu aşkın ateşiyle bülbül kesilmiştir. Bu ifade bize, Zorlutuna'nın şiirlerini Yunus'un ilhamıyla/himmetiyle söylediğini göstermesi bakımından çok önemlidir. Bu dördlükte; Yunus sevgili, şairin yüreği kızıl gül ve dili bülbül, aşk da ateştir.

Bütün bu ifadelerde klâsik anlamda gül-bülbül ilişkisinin âşikar olmasının yanısıra Şeyh Galip'in Hüsn ü Aşk'ını çağrıştıran bir eda da vardır.

Son dördlükte, böylesine büyük bir aşktan sonra şairin Yunus'u görme isteği doruğa çıkar. Şair rüzgârdan, bulutlardan yardım ister hâle gelmiştir. Rüzgâr kokunu, bulutlara sarınan mehtap güzelliğini/ay yüzünü getirsin diyen Zorlutuna

kavuşmanın gülünü dermek ister. Bu da Yunus'un kavuşma isteğinin somut bir tezahürüdür.

SONUÇ:

Hayatıyla, ele aldığı konularla ve kullandığı arı Türkçeyle Cumhuriyet devri sanatçılara ilham veren en önemli şairlerden birisi Yunus Emre'dir. Necip Fazıl'ın, "Yunus Emre"; Arif Nihat'ın "Yunus", Halide Nusret'in "Bir Görün" isimli şiirlerinden hareketle Yunus Emre'nin bu dönem üzerindeki etkisini şu şekilde toparlayabiliriz:

Necip Fazıl ve Halide Nusret'in şiirleri hece vezniyle ve koşma tarzıyla, Arif Nihat'ın şiiri ise aruzla yazılmıştır.

Üç şiirde de Yunus Emre bir Türk bilgesi/piri/dervişi olarak görülmüş ve kendisinden yardım/"himmet" beklendiği vurgulanmıştır. Bu "himmet"ler, Necip Fazıl ve Arif Nihat'ta manevî, Halide Nusret'te ise manevî yönü de bulunmakla birlikte daha çok bireyseldir.

Üç şiirde de Yunus'a duyulan özlem ana temadır.

Necip Fazıl ve Arif Nihat, şiirlerini, kendi benlerinden yola çıkarak sosyalleştirdikleri ve metinlerine sosyal eleştiri de kattıkları hâlde, Halide Nusret şiirinde kendi beninden ve şahsî duygularından öteye geçmemiştir.

Üç şiirde de millî/manevî şahsiyet ve hadiselere dolaylı veya dolaysız atıflarda bulunulmuştur: Necip Fazıl'da, Veysel Karani ve Hz. Yakup; Arif Nihat'ta, Hz. Muhammet, Hz. Ali ve Hz. Yunus peygamber; Halide Nusret'te, Hz. İbrahim ve Hz. İbrahim'in ateşe atılması hadisesi, Şeyh Galip'in Hüsn ü Aşk'ı.

Üç şiirde de Yunus Emre'ye duyulan sevgi ve saygının, onun Hz. Muhammet'e duyduğu sevgi ile önemli benzerlikleri vardır. Bu konuda seçilen kelimeler ve kullanılan üslûp hemen hemen aynıdır.

Bütün bu değerlendirmelerden sonra diyebiliriz ki; Cumhuriyet döneminde Yunus Emre'ye yönelmek ve ondan

himmət ummak, mistisizme, dolayısıyla tasavvufa ve daha geniş anlamda dine yönelmek/kapı aralamak olarak düşünülebilir. Bu yöneliş, bu devrin sosyal, siyasî ve kültürel hayatı hakkında önemli ipuçları taşıması bakımından da mühimdir.